

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Υποσχόλια (Tīkā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Υποσχόλια (Sutta Piṭaka - Tīkā)

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια (1. Dīgha Nikāya - Tīkā)

3. Υποσχόλια για το κεφάλαιο για τον Πάτχικα
(3. Pāthikavaggaṭīkā)

4. Σχόλια για την ομιλία για την γνώση των απαρχών
(4. Aggaññasuttavaṇṇanā)

PaliVerse

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια

3. Υποσχόλια για το κεφάλαιο για τον Πάτχικα

4. Aggaññasuttavaṇṇanā

Vāsetṭhabhāradvājavaṇṇanā

111. Etthāti “pubbārāme, migāramātupāsāde”ti etasmiṃ padadvaye. Koyaṃ pubbārāmo, kathaṃca pubbārāmo, kā ca migāramātā, kathaṃcassā pāsādo ahoṣīti etasmiṃ antolīne anuyoge. Ayaṃ idāni vuccamānā anupubbikathā ādito paṭṭhāya saṅkhepeneva anupubbikathā. Padumuttaraṃ bhagavantaṃ ekaṃ upāsikaṃ aggupatṭhāyikaṭṭhāne ṭhapentiṃ disvāna tattha sañjātagāravabahumānā tamevatthaṃ purakkhatvā bhagavantaṃ nimantetvā. Meṇḍakaputtassāti meṇḍakasetṭhiputtassa. Sotāpannā ahosi tathā katādhikārattā.

Mātuṭṭhāne ṭhapesi attano sīlācārasampattiyaṃ garuṭṭhāniyattā. Upayoganti tattha tattha appetabbaṭṭhāne appanāvasena viniyogaṃ agamaṃsu. Aññehi ca veḷuriyalohitaṅkamasāragallādīhi. Bhassatīti otarati. Suddhapāsādova na sobhatīti kevalo ekapāsādo eva vihāro na sobhati. Niyūhāni bahūni nīharitvā kattabbasenāsanāni “duvaḍḍhagehāni”ti vadanti. Majjhe gabbho samantato anupariyāyatoti evaṃ dvikkhattuṃ vaḍḍhetvā katasenāsanāni duvaḍḍhagehāni. Cūḷapāsādāti khuddakapāsādā.

Uttaradevīvihāro nāma nagarassa pācīnadvārasamīpe katavihāro.

Titthiyaliṅgassa aggahitattā neva titthiyaparivāsaṃ vasanti. Anupasampannabhāvato āpattiyaṃ āpannāya abhāvato na āpattiparivāsaṃ vasanti. Bhikkhubhāvanti upasampadaṃ. Tevijjasuttanti imasmiṃ dīghanikāye tevijjasuttaṃ sutvā.

113. Anuvattamānā caṅkamiṃsu ananucaṅkamane yathādhīppetassa atthassa pucchanādīnaṃ asakkuṇeyyattā. Tesanti tesaṃ dvinnaṃ. Tenāha “paṇḍitataro”ti. Atthāti bhavattha. Kulasampannāti sampannakulā uditodite brāhmaṇakule uppannā. Brāhmaṇakulāti kenaci pārijuññaṇa anupaddutā eva brāhmaṇakulā. Tenāha “bhogādisampanna”ntiādi. Ime brāhmaṇā uccā hutvā “imaṃ vasalaṃ pabbajjaṃ pabbajimsū”tiādīnā jātīādīni ghaṭṭentā akkosanti. Paribhāsantīti paribhavitvā bhāsanti. Attano anurūpāyāti attano ajjhāsayassa anurūpāya. Antarantarā vicchijja pavattiyamānā paribhāsā paripuṇṇā nāma na hoti khaṇḍabhāvato, tabbipariyāyato paripuṇṇā nāma hotīti āha “antarā”tiādi.

Appatiṭṭhatāyāti apassayarahitattā. Vibhinnoti vinaṭṭho.

Itare tayo vaṇṇāti khattiyādayo vaṇṇā hīnā. Nanu khattiyāva seṭṭhā vaṇṇā yathā buddhā etarahi khattiyakule eva uppannāti? Saccametaṃ, te pana attano micchābhīmānena, micchāgāhena ca “brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo”ti vadanti, taṃ tesaṃ vacanamattaṃ. “Sujjhantīti suddhā honti, na nindaṃ garaḥaṃ pāpuṇantī”ti vadanti. Sujjhanti vā saṃsārato sujjhanti, na sesā vaṇṇā asukkajātikattā, mantajjhenābhāvato cāti. Brahmuno mukhato jātā vedavacanato jātāti mukhato jātā. Tato eva brahmuno mahābrahmuno vedavacanato vijātāti brahmajā. Tena

duvidhenāpi nimmitāti brahmanimmitā. Vedavedaṅgādibrahmadāyajjaṃ arahantīti brahmadāyādā. Muṇḍake samaṇaketi ettha ka-kāro garahāyanti āha “nindantā jigucchantā vadantī”ti. Ibbheti sudde, te pana gharabandhanena baddhā nihīnatarāti āha “gahapatike”ti. Kaṇheti kaṇhajātike. Bandhanaṭṭhena bandhu, kassa pana bandhūti āha “mārassa bandhubhūte”ti. Pādāpacceṭi pādato jātāpacce. Ayaṃ kira brāhmaṇānaṃ laddhi “brāhmaṇā brahmuno mukhato jātā, khattiyā urato, ūrūhi vessā, pādato suddā”ti.

114. Yasmā paṭhamakappikakāle catuvaṇṇavavatthānaṃ natthi, sabbeva sattā ekasadisā, aparabhāge pana tesāṃ payogabhedavasena ahosi, tasmā vuttaṃ “porāṇaṃ...pe... ajānantā”ti. Laddhibhindanattāyāti “brāhmaṇā brahmuno puttā orasā mukhato jātā”ti evaṃ pavattāya laddhiyā viniveṭhanattāṃ. Puttappaṭilābhattāyāti “evaṃ mayaṃ pettikaṃ iṇaṃ sodhessāmā”ti laddhiyaṃ ṭhatvā puttappaṭilābhāya. Ayañhettha dhammikānaṃ brāhmaṇānaṃ ajjhāsaya. Sañjātapupphāti rajassalā. Itthīnañhi kumāribhāvappattito paṭṭhāya pacchimavayato oraṃ asati vibandhe aṭṭhame aṭṭhame sattāhe gabbhāsayaśaṇṇite tatiye āvatte katipayā lohitaṭṭakā saṇṭhahitvā aggahitapupphā eva bhijjanti, tato lohitaṃ paggharati, tattha utusamaññā, pupphasamaññā ca. Nesanti brāhmaṇānaṃ. Saccavacanaṃ siyāti “brahmuno puttā”tiādivacanaṃ saccaṃ yadi siyā, brāhmaṇīnaṃ...pe... mukhaṃ bhaveyya, na cetaṃ atthi.

Catuvāṇṇasuddhivaṇṇanā

115. Mukhacchedakavādanti “brāhmaṇā mahābrahmuno mukhato jātā”ti vādassa chedakavādaṃ. Ariyabhāve asamattāti anariyabhāvāvahā. Pakatikāḷakāti sabhāveneva na suddhā. Kaṇhoti kiliṭṭho upatāpako. Tenāha “dukkhoti attho”ti.

Sukkabhāvo nāma parisuddhatāti āha “nikkilesabhāvena paṇḍarā”ti. Sukkoti na kiliṭṭho anupatāpakoti vuttaṃ “sukhoti attho”ti.

116. Ubhayavokiṇṇeti vacanavipallāsenā vuttanti āha “ubhayesu vokiṇṇesū”ti. Missībhūtesūti “kadāci kaṇhā dhammā, kadāci sukkā dhammā”ti evaṃ ekasmiṃ santāne, ekasmiṃyeva ca attabhāve pavattiyā missībhūtesu, na pana ekajjhaṃ pavattiyā. Etthāti anantaravuttadhammāva anvādhittāti āha “kaṇhasukkadhammesū”ti. Yasmā ca te brāhmaṇā na ceva te dhamme atikkantā, yāya ca paṭipadāya atikkameyyuṃ, sāpi tesāṃ paṭipadā natthi, tasmā vuttaṃ “vattamānāpi”ti. Nānujānanti ayathābhuccavādabhāvato. Anujānanañca nāma abbhanumodananti tadabhāvaṃ dassentena “nānumodanti, na pasamsanti”ti vuttaṃ. Catunnaṃ vaṇṇānanti niddhāraṇe sāmivacanaṃ. Tesanti pana sambandhepi vā sāmivacanaṃ. Te ca brāhmaṇā na evarūpā na edisā, yādiso arahā ekadesenāpi tena tesāṃ sadisatābhāvato, tasmā tena kāraṇena nesāṃ brāhmaṇānaṃ “brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo”ti vādaṃ viññū yathābhūtavādino buddhādayo ariyā nānujānanti.

Ārakattādīhīti ettha kilesānaṃ ārakattā pahīnabhāvato dūrattā arahaṃ, kilesārīnaṃ hatattā arahaṃ, saṃsāracakkassa arānaṃ hatattā arahaṃ, paccayādīnaṃ arahattā arahaṃ, pāpakaraṇe rahābhāvena arahanti evamattho veditabbo. Ayamettha saṅkhepo, vitthāro pana visuddhimagge, taṃ saṃvaṇṇanāsu ca vuttanayena veditabbo. Āsavānaṃ khīṇattāti catunnampi āsavānaṃ anavasesato pahīnattā. Brahmacariyavāsanti maggabrahmacariyavāsaṃ. Tassa vāsassa pariyositattā vutthavāso, dasannampi vā ariyavāsānaṃ vutthattā vutthavāso. Vuttañhettaṃ -

“Dasayime, bhikkhave, ariyāvāsā, yadariyā āvasiṃsu vā āvasanti vā āvasissanti vā. Katame dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti chaḷaṅgasamannāgato ekārakkho caturāpasseno panuṇṇapaccekasacco samavayasaṭṭhesano anāvilasaṅkappo passaddhakāyasaṅkhāro suvimuttacitto suvimuttapaṇṇo. Ime kho, bhikkhave, dasa ariyāvāsā”ti.

Vussatīti vā vusitaṃ, ariyamaggo, ariyaphalaṅca, taṃ etassa atthīti atisayavacanicchāvasena arahā “vusitavā”ti vutto. Karaṇīyaṃ nāma pariññāpahānasacchikiriyābhāvanā dukkhassantaṃ kātukāmehi ekantato kattabbattā, taṃ pana yasmā catūhi maggehi paccekaṃ catūsu saccesu kātappaṃ kataṃ, tasmā vuttaṃ “catūhi...pe... katakaraṇīyo”ti. Osīdāpanaṭṭhena bhārā viyāti bhārā, kilesā, khandhā ca. Vuttañhi “bhārā have pañcakkhandhā”ti ohāritoti apanīto. Sako attho sadatthoti ettha da-kāro padasandhikaro. Kāmaṃ diṭṭhiādayopi saṃyojanāni eva, tathāpi taṇhāya bhavasamyojanaṭṭho sātisayo. Yathāha “avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsamyojanāna”nti. tato sā eva sutte samudayasaccabhāvena vuttā, tasmā vuttaṃ “bhavasamyojanaṃ vuccati taṇhā”ti. Sammadaññā vimuttoti sammā aññāya jānanabhūtāya aggamaggapaññāya sammā yathābhūtaṃ yaṃ yathā jānitappaṃ, taṃ tathā jānitvā vimutto. Imasmiṃ loketi imasmiṃ sattaloke. Idhattabhāveti imasmiṃ attabhāve, parattabhāveti parasmīṃ attabhāve, idhaloke, paraloke cāti attho.

117. Antaravirahitāti vibhāgavirahitā. Tenāha “attano kulena sadisā”ti. Anuyantīti anuyantā, anuyantā eva ānuyantā, anuvattakā. Tenāha “vasavattino”ti.

118. Nivīṭṭhāti saddheyyavattusmiṃ anupavisanavasena nivīṭṭhā. Tato eva tasmiṃ adhikaṃ nivisanato abhinivīṭṭhā. Acalaṭṭhitāti acalabhāve ṭhitā.

Yanti yaṃ kathetabbadhammaṃ anupadhāretvā, tadatthañca appaccakkhaṃ katvā kathanaṃ, etaṃ aṭṭhānaṃ akāraṇaṃ tassa bodhimūleyeva samucchinnattā. Vicchindajananatthanti ratanattayasaddhāya vicchindassa uppādanatthaṃ, aññathattāyāti attho. Soti māro. Musāvādaṃ kātuṃ nāsakkhīti āgataphalassa ariyasāvakassa purato musā vattuṃ na visahi, tasmā āma mārosmīti paṭijāni. Silāpathaviyanti ratanamayasilāpathaviyaṃ. Sineruṃ kira parivāretvā ṭhito bhūmippadeso sattaratanamayo, “suvaṇṇamayo”ti keci, sā vitthārato, ubbedhato anekayojanasahassaparimāṇā ativiya niccalā. Kiṃ tvaṃ etthāti kiṃ kāraṇā tvaṃ ettha. “Ṭhito”ti accharaṃ pahari. Ṭhātuṃ asakkontoti ariyasāvakassa purato ṭhātuṃ asakkonto. Ayañhi ariyadhammādhigamassa ānubhāvo, yaṃ māropi nāma mahānubhāvo ujukaṃ paṭipparituṃ na sakkoti.

Maggo eva mūlaṃ maggamūlaṃ, tassa. Sañjātattā uppannattā. Tena maggamūlena patiṭṭhitasantāne laddhapatiṭṭhā. Bhagavato desanādhammaṃ nissāya ariyāya jātiyā jāto “bhagavantaṃ nissāya ariyabhūmiyaṃ jāto”ti vutto. “Ure vasi tvā”ti idaṃ dhammaghosassa urato samuṭṭhānatāya vuttaṃ. Ure vāyāmajanitābhijātītāya vā oraso. Mukhato jātena jāto “mukhato jāto”ti vutto. Kāraṇakāraṇepi hi kāraṇe viya vohāro hoti “tiṇehi bhattaṃ siddha”nti. Keci pana “vimokkhamukhassa vasena jātattā mukhato jāto”ti vadanti, tatthāpi vuttanayeneva attho veditabbo. Purimenatthena yonijo, sedajo, mukhajoti tīsu sambandhesu mukhajena sambandhena bhagavato puttabhāvo vibhāvito. Atthadvayenāpi dhammajabhāvoyeva dīpito. Ariyadhammappattito laddhaviseso hutvā pavatto

taduttarakāliko khandhasantāno “ariyadhammato jāto”ti veditabbo, ariyadhammaṃ vā maggaphalaṃ nissāya, upanissāya ca jāto sabbopi dhammappabandho “ariyadhammato jāto”ti gahetabbo. Tesam pana ariyadhammānaṃ apariyositakiccatāya ariyabhāvena abhinibbattimattaṃ upādāya “ariyadhammato jātattā”ti vuttaṃ. Pariyositakiccatāya tathā nibbattipāripūriṃ upādāya “nimmitattā”ti vuttaṃ, yato “dhammajo dhammanimmito”ti vuttaṃ. “Navalokuttaradhammadāyaṃ ādiyatīti dhammadāyādo” tipi pāṭho. Assāti “bhagavatomhiputto”tiādinā vuttassa vākyassa. Atthaṃ dassentoti bhāvatthaṃ pakāsento. Tathāgatassa anaññasādhāraṇasīlādidhammakhandhassa samūhanivesavasena dhammakāyatāya na kiñci vattabbaṃ atthi, satthuṭṭhāniyassa pana dhammakāyataṃ dassetuṃ “kasmā tathāgato dhammakāyoti vutto”ti sayameva pucchaṃ samuṭṭhāpetvā “tathāgato hī”tiādinā tamatthaṃ vissajjeti. Hadayena cintetvāti “imaṃ dhammaṃ imassa desessāmī”ti tassa upagatassa veneyyajanassa bodhanatthaṃ cittena cintetvā. Vācāya abhinīharīti saddhammadesanāvācāya karavīkarutamañjunā brahmassarena veneyyasantānābhimukhaṃ tadajjhāsayanurūpaṃ hitamatthaṃ nīhari upanesi. Tenāti tena kāraṇena evaṃsaddhammādhimuttibhāvena. Assāti tathāgatassa. Dhammamayattāti dhammabhūtatā. Idhādhippetadhammo seṭṭhaṭṭhena brahmabhūtoti āha “dhammakāyattā eva brahmakāyo”ti. Sabbaso adhammaṃ pajahitvā anavasesato dhammo eva bhūtoti dhammabhūto. Tathārūpo ca yasmā sabhāvato dhammo evāti vattabbataṃ arahatīti āha “dhammasabhāvo”ti.

119. Seṭṭhacchedakavādanti “brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo”ti evaṃ vuttaseṭṭhabhāvacchedakavādaṃ. Aparenapi nayanāti yathāvuttaseṭṭhacchedakavādato aparenapi porāṇakalokuppattidassananayena. Seṭṭhaccheda...pe... dassetunti sopi hi “brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīnā aññe vaṇṇā”ti, “brāhmaṇā brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā”ti ca evaṃ pavattāya micchādiṭṭhiyā viniveṭhana jātibrahmaṇānaṃ seṭṭhabhāvassa chedanato seṭṭhacchedanavādo nāma hotīti dassetunti attho.

Itthabhāvanti imaṃ pakārataṃ manussabhāvaṃ. Sāmaññajotanā hi visese avatiṭṭhati, pakaraṇavasena vā ayamatto avacchinno daṭṭhabbo. Maneneva nibbattāti bāhirapaccayena vinā kevalaṃ upacārajhānamanasāva nibbattā. Yāya upacārajhānacetanāya te tattha nibbattā, nīvaraṇavikkhambhanādinā uḷāro tassā pavattiviseso, tasmā jhānaphalakappo tassā phalavisesoti āha “brahmaloke viyā”tiādi. “Sayampabhā”ti padānaṃ tattha sūriyālokādīhi vinā andhakāraṃ vidhamantā sayameva pabhāsantīti sayampabhā, antalikkhe ākāse carantīti antalikkhacarā, tadaññakāmāvacarasattānaṃ viya sarīrassa vicaraṇaṭṭhānassa asubhatābhāvato subhaṃ, subheva tiṭṭhantīti subhaṭṭhāyinoti attho veditabbo.

Rasapathavipātubhāvavaṇṇanā

120. Sabbam cakkavāḷanti anavasesaṃ koṭisatasahassaṃ cakkavāḷaṃ. Samatanīti sañchādentī vipphari, sā pana tasmim uduke patitṭhitā ahoṣīti āha “patitṭhahī”ti. Vaṇṇena sampannāti sampannavaṇṇā. Makkhikaṇḍakarahitanti makkhikāhi ca tāsaṃ aṇḍakehi ca rahitaṃ.

Atītānantarepi kappe loloyeva. Kasmā? Evaṃ ciraparicitalolatāvasena sabbapaṭhamam tathā akāṣīti dasseti. Kimevidanti “vaṇṇato, gandhato ca tāva ñātaṃ, rasato pana kimevidaṃ bhavissatī”ti saṃsayajāto vadati. Tiṭṭhatīti aṭṭhāsi.

Candimasūriyādipātubhāvavaṇṇanā

121. Āluppakārakanti ettha āloparariyāyo āluppa-saddoti āha “ālopaṃ katvā”ti. Paccakkhabhūtānampi candimasūriyānaṃ pavattiyaṃ lokiyānaṃ sammoho hoti, taṃ vidhamitum “ko pana tesa”ntiādinā aṭṭha pañhāvissajjanāni gahitāni. Tattha tesanti candimasūriyānaṃ. Kasminti kasmim ṭhāne. “Ko uparī”ti eteneva ko heṭṭhāti ayamatto vuttoyeva. Tathā “ko sīghaṃ gacchatī”ti iminā ko saṇikaṃ gacchatī ayampi attho vuttoyeva. Vīthiyoti gamanavīthiyo. Ekatoti ekasmim khaṇe pātubhavanti. Sūriyamaṇḍale pana atthaṅgate candamaṇḍalaṃ paññāyittha. Chandaṃ ñatvā vāti ruciṃ ñatvā viya.

Ubhayanti anto, bahi ca.

Ujukanti āyāmato, vitthārato, ubbedhato ca. Parimaṇḍalatoti parikkhepato.

Ujukaṃ saṇikaṃ gacchati amāvāsīyaṃ sūriyena saddhiṃ gacchanto divase divase thokaṃ thokaṃ ohīyanto puṇṇamāsīyaṃ upaḍḍhamaggameva ohīyanato. Tiriyaṃ sīghaṃ gacchati ekasmimpi māse kadāci dakkhiṇato, kadāci uttarato dassanato. “Dvīsu passesū”ti idaṃ yebhuyyavasena vuttaṃ. Candassa purato, pacchato, samañca tārakā gacchantiyeva. Attano ṭhānanti attano gamanaṭṭhānaṃ. Na vijahanti attano vīthiyāva gacchanato. Sūriyassa ujukaṃ gamanassa sīghatā candassa gamanaṃ upādāya veditabbā. Tiriyaṃ gamanaṃ dakkhiṇadisato uttaradisāya, uttaradisato ca dakkhiṇadisāya gamanaṃ dandhaṃ chahi chahi māsehi ijghanato. Soti sūriyo. Kālapakkhauposathatoti kālapakkhe uposathe candena saheva gantvā tato paraṃ. Pāṭipadadivaseti sukkapakkhapāṭipadadivase. Ohāya gacchati attano sīghagāmitāya, tassa ca dandhagāmitāya. Lekhā viya paññāyati pacchimadisāyaṃ. Yāva uposathadivasāti yāva sukkapakkhauposathadivasā. “Cando anukkamena vaḍḍhitvā”ti idaṃ uparibhāgato patitasūriyālokatāya heṭṭhato pavattāya sūriyassa dūrabhāvena divase divase anukkamena parihāyamānāya attano chāyāya vasena anukkamena candamaṇḍalappadesassa vaḍḍhamānassa viya dissamānatāya vuttaṃ, tasmā anukkamena vaḍḍhitvā viya. Uposathadivase puṇṇamāyaṃ paripuṇṇo hoti, paripuṇṇamaṇḍalo hutvā dissatīti attho. Dhāvītvā gaṇhāti candassa dandhagatitāya, attano ca sīghagatitāya. Anukkamena hāyītvāti ettha “anukkamena vaḍḍhitvā”ti ettha vuttanayena attho veditabbo. Tattha pana chāyāya hāyamānatāya maṇḍalaṃ vaḍḍhamānaṃ viya dissati, idha chāyāya vaḍḍhamānatāya maṇḍalaṃ hāyamānaṃ viya dissati.

Yāya vīthiyā sūriye gacchante vassavalāhakā devaputtā sūriyābhitāpasantattā attano vimānato na nikkhamanti, kīlāpasutā hutvā na vicaranti, tadā kira sūriyassa vimānaṃ pakatimaggato adho otarītvā vicarati, tassa oruyha caraṇeneva candavimānampi adho oruyha carati taggatikattā, tasmā sā vīthi udakābhāvena ajānurūpatāya “ajavīthī”ti samaññaṃ gatā. Yāya pana vīthiyā sūriye gacchante vassavalāhakā devaputtā sūriyābhitāpābhāvato abhiṇhaṃ attano vimānato bahi nikkhamitvā kīlāpasutā ito cito ca vicaranti, tadā kira sūriyavimānaṃ pakatimaggato uddhaṃ āruhitvā vicarati, tassa uddhaṃ āruyha caraṇeneva candavimānampi uddhaṃ āruyha carati taggatikattā, taggatikatā ca samānagatinā vātamaṇḍalena vimānassa phellitabbattā, tasmā sā vīthi udakabahubhāvena nāgānurūpatāya “nāgavīthī”ti samaññaṃ gatā. Yadā sūriyo uddhamanāruhanto, adho ca anotaranto pakatimaggeneva gacchati, tadā vassavalāhakā yathākālaṃ, yathāruci ca vimānato nikkhamitvā sukhena vicaranti, tena kālena kālaṃ vassanato loke utusamatā hoti, tāya utusamatāya hetubhūtāya sā candimasūriyānaṃ gati gavānurūpatāya “govīthī”ti samaññaṃ gatā. Tena vuttaṃ “ajavīthī”tiādi.

Evam “kati nesaṃ vīthiyo”ti pañhaṃ vissajjetvā “kathaṃ vicarantī”ti pañhaṃ vissajjetuṃ “candimasūriyā”tiādi vuttaṃ. Tattha sineruto bahi nikkhamantīti sinerusamīpena taṃ padakkhiṇaṃ katvā gacchantā tato gamanavīthito bahi attano tiriyaḡamanena cakkavāḡābhimukhā nikkhamanti. Anto vicarantīti evaṃ cha māse khaṇe khaṇe sineruto apasakkanavasena tato nikkhamitvā cakkavāḡasamīpaṃ pattā, tatopi cha māse khaṇe khaṇe apasakkanavasena nikkhamitvā sinerusamīpaṃ pāpuṇantā anto vicaranti. Idāni tamevatthaṃ saṅkhepena vuttaṃ vivarituṃ “tehi”tiādi vuttaṃ. Sinerussa, cakkavāḡassa ca yaṃ ṭhānaṃ vemajjhaṃ, tassa, sinerussa ca yaṃ ṭhānaṃ vemajjhaṃ, tena gacchantā “sinerusamīpena vicarantī”ti vuttā, na sinerussa aggāḡindaallīnā. Cakkavāḡasamīpena caritvāti etthāpi eseḡa nayo. Majjhenāti sinerussa, cakkavāḡassa ca ujukaṃ vemajjhena maggena. Citramāse majjhenāti etthāpi eseḡa nayo.

Ekappahārenāti ekavelāya, ekeneḡa vā attano ekappahārena. Majjhanhikoti ṭhitamajjhanhiko kālo hoti. Tadā hi sūriyamaṇḡalaṃ uggacchantaṃ hutvāpi imasmiṃ dīpe ṭhitassa upaḡḡhameḡa dissati, uttarakurūsu ṭhitassa ogacchantaṃ hutvā. Evañhi ekavelāyameḡa tīsu dīpesu ālokaḡaraṇaṃ.

Yesu kattikādinakkhattasamaññā, tānipi tāraḡarūpāni yevāti vuttaṃ “sesatāraḡarūpāni cā”ti, nakkhattasaññitatāraḡarūpato avasiṭṭhatāraḡarūpānīti attho. Ubhayānipi tāni devatānaṃ vasanaḡavimānānīti veditabbāni. Rā-saddo tiyati chijjati etthāti ratti, sattānaṃ saddassa vūpasamanakāloti attho. Dibbanti sattā kīḡanti jotanti etthāti divā. Sattānaṃ āyuṃ minanto viya siyati antaṃ karotīti māso. Taṃ taṃ kiriyaṃ arati vattetīti utu. Taṃ taṃ sattaṃ, dhammappavattiñca saṅgamaḡa vadanto viya sarati vattetīti saṃvaccharo.

122. Vivajjanaṃ vivajjo, so eva vevajjaṃ, vaṇṇassa vevajjaṃ vaṇṇavevajjaṃ, vaṇṇasampattiyā vigamo, tassa pana atthitā “vaṇṇavevajjatā”ti vuttā. Tenāha “vivajjabhāvo”ti. Tesanti vaṇṇavantānaṃ sattānaṃ. Atimānappaccayāti dubbaṇṇavambhanaḡasena atikkamaḡa attano vaṇṇaṃ paṭicca mānapaccayā, mānasampaggaṇhananimittanti attho. Sāṭisayo raso etissā atthīti rasāti laddhamānāya, anubhāsiṃsūti anurodhavaḡasena bhāsiṃsu. Lokuppattivaṃsakathanti lokuppattivaṃsajaṃ paveṇīkathaṃ, ādikāle uppannaṃ paveṇīāgatakathanti attho. “Anupatantī”tipi pāṭho, so evattho.

Bhūmipappaṭaḡapātubhāvādivaṇṇanā

123. Ediso hutvāti ahicchattakasadiḡo hutvā.

124. Padālatāti “padā”ti evaṃnāmā ekā latā, sā pana yasmā sampannavāṇṇagandharasā, tasmā “bhaddalatā”ti vuttā. Nāḡikāti nāḡivalli. Ahāyīti nassi.

125. Akatṭhapākoti akatṭheyeḡa ṭhāne uppajjitvā paccanako, nīvāro viya sañjāto hutvā nippajjanakoti attho. Kaṇo “kuṇḡaka”nti ca vuccati. Thusanti taṇḡulaṃ pariyaṇandhitvā ṭhitattaco, tadabhāvato “akaṇo, athuso”ti sāli vutto. “Paṭivirūḡha”nti idaṃ pakkabhāvassa kāraṇavacaṇaṃ. Paṭivirūḡhato hi taṃ pakkanti. Yasmiṃ ṭhāne sāyaṃ pakko sāli gahito, tadeḡa ṭhānaṃ dutiyadivase pāto pakkena sālinā paripuṇṇaṃ hutvā tiṭṭhatīti āha “sāyaṃ gahitaṭṭhānaṃ pāto pakkaṃ hoti”tiādi.

Alāyitanti lāyitaṭṭhānampi tesam kammappaccayā alāyitameva hutvā anūnaṃ paripuṇṇameva paññāyati, na kevalaṃ paññāyameva, atha kho tathābhūtameva hutvā tiṭṭhati.

Itthipurisaliṅgādipātubhāvavaṇṇanā

126. “Manussakāle”ti idaṃ pubbe manussabhūtānaṃyeva tattha idāni nikantivasena uppatti hotīti katvā vuttaṃ, devatānampi purimajātiyaṃ itthibhāve ṭhitānaṃ tattha virāgādipurisattappaccaye asati tadā itthiliṅgameva pātubhavati. Purisattappaccayeti “attanopi anissaratā, sabbakālaṃ parāyattavuttitā, rajassalatā vañcatā, gabbhadhāraṇaṃ, paṭhamāya pakatiyā nihīnapakatitā, sūravīratābhāvo, ‘appakā janā’ti ‘hīletabbatā’ti evamādi ādīnavapaccavekkhaṇapubbakampi itthibhāve ‘alaṃ itthibhāvena, na hi itthibhāve ṭhatvā cakkavattisirīṃ, na sakkamārabrahmasirīyo paccanubhavituṃ, na paccekabodhiṃ, na sammāsambodhiṃ adhigantuṃ sakkā’ti evaṃ itthibhāvavirajjanaṃ, ‘yathāvuttaādīnavavirahato uttamapakatibhāvato sampadamidaṃ purisattaṃ nāma seṭṭhaṃ uttamaṃ, ettha ṭhatvā sakkā etā sampattiyo sampāpuṇitu’nti evaṃ purisattabhāve sambhāvanāpubbakaṃ patthanāṭṭhapaṇaṃ, ‘tattha ninnapoṇapabbhāracittatā’ti” evamādike purisabhāvassa paccayabhūte dhamme. Pūretvā vaḍḍhetvā. Paccakkhaṃ bhūtaṃ, sadisañca diṭṭhadhammikaṃ, samparāyikañca suvipulaṃ anattaṃ acintetvā purisassa kāmesu micchācaraṇaṃ kevalaṃ itthiyaṃ āsāpatti phalenevāti āsāpatti itthibhāvāvahāpi hotiyeva. Tanninnapoṇapabbhārabhāvena tannikantiyā nimittabhāvāpattitoti vuttaṃ “puriso itthattabhāvaṃ labhanto kāmesumicchācāraṃ nissāya labhati”ti. Tadāti yathāvutte paṭhamakappikakāle. Pakatiyāti sabhāvena. Mātugāmassāti purimattabhāve mātugāmabhūtassa. Purisassāti etthāpi “pakatiyā”ti padaṃ ānetvā sambandhitabbaṃ. Upanijjhāyatanti upecca nijjhāyantānaṃ. Yathā aññaṃaññaṃsmiṃ sārāgo uppajjati, evaṃ sāpekkhabhāvena oloketānaṃ. Rāgapariḷāhoti rāgajo pariḷāho.

Nibbuyhamānāyāti pariṇatā hutvā niyyamānāya.

Methunadhammasamācāraṇaṇā

127. Gomayapiṇḍamattampi nālatthāti sammadeva vivāhakammaṃ nālatthāti adhippāyena vadanti. Pātabyatanti tasmīṃ asaddhamme kilesakāmena pivitabbataṃ kiñci pivitabbavatthuṃ pivantā viya ativiya tosetvā paribhuñjitabbataṃ āpajjimsu, pātabyatanti vā paribhuñjanakataṃ āpajjimsu upagacchimsu. Paribhogattho hi ayaṃ pā-saddo, kattusādhano ca tabya-saddo, yathāruci paribhuñjimsūti attho.

Sannidhikārakanti sannidhikāraṃ, ka-kāro padavaḍḍhanamattanti āha “sannidhiṃ katvā”ti. Apadānanti avakhaṇḍanaṃ. Ekekasmiṃ ṭhāneti yattha yattha vahitaṃ, tasmīṃ tasmīṃ ekekasmiṃ ṭhāne. Gumbagumbāti puñjapuñjā.

Sālivibhāgavaṇṇanā

128. Sīmaṃ ṭhapeyyāmāti “ayaṃ bhūmibhāgo asukassa, ayaṃ bhūmibhāgo asukassā”ti evaṃ paricchedaṃ kareyyāma. Taṃ aggaṃ katvāti taṃ ādiṃ katvā.

Mahāsammatarājavaṇṇanā

130. Pakāsetabbanti dosavasena pakāsetabbaṃ. Khipitabbanti khepaṃ kātābbaṃ. Tenāha “hāretabba”nti, sattanikāyato nīharitabbaṃ.

Nesanti niddhāraṇe sāmivacanaṃ.

131. Akkharanti niruttiṃ. Sā hi mahājanena sammatoti niddhāretvā vattabbato nirutti, tasmīṃyeva nirūḷhabhāvato, aññattha asaṅcaraṇato akkharanti ca vuccati, tathā saṅkhātabbato saṅkhā, samaññāyatīti samaññā, paññāpanato paññatti, voharaṇato vohāro. Uppannoti pavatto. Na kevalaṃ akkharamevāti na kevalaṃ samaññākaraṇameva. Khettsāminoti taṃ taṃ bhūmibhāgaṃ pariggahetvā ṭhitasattā. Tīhi saṅkhehīti tividhakiriyābhisaṅkhatehi tīhi saṅkhehi khattiyādīhi tīhi vaṇṇehi pariggahitehi. “Khattiyānuyantabrāhmaṇagahapatikanegamajānapadehi tīhi gahapatīhi pariggahitehī”ti ca vadanti. Agganti ñātenāti aggamaṃ kulanti ñātena. Khattiyakulañhi loke sabbasetṭhaṃ. Yathāha “khattiyo setṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino”ti, abhedopacārena pana akkharassa khattiyasaddassapi setṭhatāti pāliyaṃ “aggaññena akkharena”ti vuttaṃ. Idāni abhedopacārena vinā eva atthaṃ dassetuṃ “agge vā”tiādi vuttaṃ.

Brāhmaṇamaṇḍalādivaṇṇanā

132. Yena anārambhabhāvena bāhitākusalā “brāhmaṇā”ti vuttā, tameva tāva dassetuṃ pāliyaṃ “vītaṅgārā”tiādi vuttanti tadatthaṃ dassento “pacitvā”tiādimāha. Tamenanti vacanavipallāsena niddesoti āha “te ete”ti. Abhisaṅkharontāti cittamantabhāvena aññamaññaṃ abhivisiṭṭhe karontā, brāhmaṇākappabhāvena saṅkharontā ca. Vācentāti paresaṃ kathentā, ye tathā ganthe kātuṃ na jānanti. Acchantīti āsanti, upavisantīti attho. Tenāha “vasantī”ti. Acchantīti kālaṃ khepenti. Hīnasammataṃ jhānabhāvanānuyogaṃ chaḍḍetvā ganthe pasutatādīpanato. Setṭhasammataṃ jātaṃ “vedadharā sottiya subrāhmaṇāti evaṃ setṭhasammataṃ jātaṃ.

133. Methunadhammaṃ samādiyitvāti jāyāpatikabhāvena dvayaṃ dvayaṃ nivāsaṃ ajjhupagantvā. Vāṇijakammādiketi ādi-saddena kasikammādiṃ saṅgaṇhāti.

134. Luddācārakammakhuddācārakammunāti paraviheṭṭhanādiluddācārakammunā, naḷakārādārukammādikhuddācārakammunā ca. Suddanti ettha su-iti sīghatthe nipāto. Dā-iti garahaṇattheti āha “suddaṃ suddaṃ lahuṃ lahuṃ kucchitaṃ gacchantī”ti.

135. Ahūti kālavipallāsavasena vuttanti dassento “hoti kho”ti āha. Imināti “imehi kho, vāsetṭha, catūhi maṇḍalehi samaṇamaṇḍalassa abhinibbatti hotī”ti iminā vacanena. Imaṃ dassetīti samaṇamaṇḍalaṃ nāma...pe... suddhiṃ pāpuṇantīti imaṃ atthajātaṃ dasseti. Yadi imehi...pe... abhinibbatti hoti, evaṃ sante imāneva cattāri maṇḍalāni padhānāni, samaṇamaṇḍalaṃ appadhānaṃ tato abhinibbattattāti? Nayidamevanti dassetuṃ “imānī”tiādi vuttaṃ. Samaṇamaṇḍalaṃ anuvattanti guṇehi visiṭṭhabhāvato. Guṇo hi viññūnaṃ anuvattanahetu, na kolaputtiyaṃ, vaṇṇapokkharatā, vākkaraṇamattaṃ vā. Tenāha “dhammeneva anuvattanti, no adhammenā”ti. So dhammo ca lokuttarova adhippeto, yena saṃsārato visujjhati, tasmā samaṇamaṇḍalanti ca sāsānikameva samaṇagaṇaṃ vadatīti datṭhabbaṃ. Tenāha “samaṇamaṇḍalañhī”tiādi.

Duccaritādikathāvaṇṇanā

136. Micchādiṭṭhivasena samādinnaṃ kammaṃ nāma “ko anubandhitabbo. Ajotaggisotthimiso”tiādinā yaññavidhānādivasena pavattitaṃ hiṃsādiṭṭhikammaṃ. Micchādiṭṭhikammassāti “esa saddhādhigato devayāno, yena yanti puttino visokā”tiādinā pavattitassa micchādiṭṭhisahagatakammasa. Samādanāṃ tassa tathā pavattanaṃ, tassā vā diṭṭhiyā upagamaṃ.

137. Dvayakārīti kusalākusalaadvayassa kattā. Tayidaṃ dvayaṃ yasmā ekajjhaṃ nappavattati, tasmā āha “kālenā”tiādi. Ekakkhaṇe ubhayavipākādānaṭṭhānaṃ nāma natthi ekasmiṃ khaṇe cittadvayūpasañhitāya sattasantatiyā abhāvato. Yathā pana dvayakārīno sukhadukkhapaṭisaṃveditā sambhavati, taṃ dassetuṃ “yena panā”tiādi vuttaṃ. Evaṃbhūtoti vikalāvayavo. Dvepihi kusalākusalakammāni katūpacitāni sabhāvato balavantāneva honti, tasmā maraṇakāle upaṭṭhahanti. Tesu akusalaṃ balavataraṃ hoti paccayaalābhato. Nikantiādayo hi paccayavisesā akusallasēva sabhāgā, na kusalassa, tasmā katūpacitabhāvena samānabalesupi kusalākusalesu paccayaalābhena vipaccituṃ laddhokāsātāya kusalaṃ akusalaṃ balavataraṃ hotīti, tathābhūtaṃ pi taṃ yathā vipākādāne laddhokāsassa kusalassāpi avasaro hoti, tathā laddhapaccayaṃ paṭisandhidānābhimukhaṃ kusalaṃ paṭibāhitvā paṭisandhiṃ dentaṃ tiracchānayaṇiyaṃ nibbattāpetīti. “Akusalaṃ balavataraṃ hoti”ti ettha “akusalaṃ ce balavataraṃ hoti, taṃ kusalaṃ paṭibāhitvā”ti vuttanayeneva atthaṃ vatvā tesu kusalaṃ ce balavataraṃ hoti, tañca akusalaṃ paṭibāhitvā manussayaṇiyaṃ nibbattāpeti, akusalaṃ pavattivedaṇiyaṃ hoti, atha naṃ taṃ kāṇampi karoti khujjampi pīṭhasappimpi kucchirogādīhi vā upaddutaṃ. Evaṃ so pavattiyaṃ nānappaṇāsaṃ dukkhaṃ paccanubhavaṇīti idaṃ sandhāya vuttaṃ “sukhadukkhappaṭisaṃvedī hoti”ti. Tatrāyaṃ vinicchayo - vuttakāle vā kārena samānabalesu kusalākusalakammesu upaṭṭhahantesu maraṇassa āsannavelāyaṃ yadi balavataṇi kusalajavanāni javanti, yathāupaṭṭhitaṃ akusalaṃ paṭibāhitvā kusalaṃ vuttanayena paṭisandhiṃ deti. Atha balavataṇi akusalajavanāni javanti, yathāupaṭṭhitaṃ kusalaṃ paṭibāhitvā akusalaṃ vuttanayeneva paṭisandhiṃ deti. Taṃ kissa hetu? Ubhinnaṃ kammānaṃ samānabalavabhāvato, paccayantarasāpekkhato cāti, sabbaṃ vīmaṃsitvā gahetabbaṃ.

Bodhipakkhiyabhāvanāvaṇṇanā

138. Bodhi vuccati maggasammādiṭṭhi, cattāri ariyasaccāni bujjaṇīti katvā, sabhāvato, taṃsabhāvato ca tassā pakkhe bhavāti bodhipakkhiyā, sativīriyādayo dhammā, tesam bodhipakkhiyānaṃ. Paṭipāṭiyāti bodhipakkhiyadesanāpaṭipāṭiyā. Bhāvanaṃ anugantvāti anukkamaṇa pavattaṃ bhāvanaṃ patvā. Tenāha “paṭipajjitvā”ti. Saupādisesāya nibbānadhātuyā vasena khīṇāsavassa seṭṭhabhāvaṃ lokassa pākaṭaṃ katvā dassetuṃ sakkā, na itarāya sabbaso apaññattibhāvūpagamaṇe tassa adassanatotī vuttaṃ “parinibbātīti kilesaparinibbānena parinibbāyati”ti. Vinivattetvāti tato catuvaṇṇato nīharitvā.

140. Tamevatthanti “khīṇāsavova devamanussesu seṭṭho”ti vuttamevatthaṃ.

Seṭṭhacchedakavādamevāti jātibrahmaṇānaṃ seṭṭhabhāvasamucchedakameva kathaṃ. Dassetvā bhāsītva. Suttantaṃ vinivattetvāti pubbe lokiyadhammasandassanavasena pavattaṃ aggaññasuttaṃ “sattannaṃ

bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanamanvāyā''tiādinā tato vinivattetvā nīharitvā
tena asaṃsaṭṭhaṃ katvā. Āvajjantāti samannāharantā. Anumajjantāti pubbenāparaṃ
atthato vicarantāti.

Aggaññāsuttavaṇṇanāya līnatthappakāsanā.

ΠΑΡΟΧΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Tīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Υποσχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Υποσχόλια. 1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια. 3. Υποσχόλια για το κεφάλαιο για τον Πάτχικα. 4. Σχόλια για την ομιλία για την γνώση των απαρχών έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org